

THI HỒN

Phần I- Nguyên Tác

Mấy năm trời lênh đênh không bờ bến
Trót đem thân ký thác ngoài cố hương
Bầu nhiệt tình trên bãi tuyết hoang đường
Vết chinh đồ bao nhiêu người sai lạc.

Những lối cũ người xưa đà khai thác
Trong vô vời tỏ rõ dấu muôn năm
Đường quay về gió đáy tận xa xăm
Thối đôn dập máu sống còn Vạn Thắng.

Đem muôn cỗi chập chờn những ánh nắng
Thúc độn lại nhào lọc qua hồn Viêm
Trí thiên tài chua định của Rồng Tiên
Nở thơm ngát đài hoa lý tưởng Việt.

Phần II- Chú Giải

A. Giải Nghĩa Những Câu Chữ Khó

Thi hồn: Hồn thơ - Hồn thơ mang hồn nước. Hồn nước sống trong tâm hồn người yêu nước làm thơ. Bài thơ này cũng như bài "Thi Nhiệt" được sáng tác trong hoàn cảnh tác giả sống lưu vong ở nước ngoài. Dĩ nhiên nội dung mỗi bài một khác.

Ký thác: Gửi vào, dựa vào cái khác.

Hoang đường: Hoang mang, huyền ảo, không có thực.

Chinh đồ: Trên đường chiến đấu. Có ý kiến cho rằng: "Trình đồ" = bước đường diễn tiến đã qua?

Gió đáy: Sóng đáy, gió đấy trào dâng trên mặt biển chỉ ào ào, lên cũng chóng mà xuống cũng mau, trong đó có một sức gió cuốn sóng lừng chìm sâu, tập trung sức mạnh từ dưới đáy biển vùng lên rất mạnh, đánh tan những lớp sóng hời hợt cùng với bọt bèo rác rưởi trên mặt tầng mà làm chủ động trên mặt tầng. Đó là sức mạnh của sóng đáy tầng.

B. Đại Ý Tổng Quát

Việc tìm đường cứu nước, tác giả nói: Mấy năm trời lên đên hết nơi này nơi khác sống bên ngoài cổ hương, chỉ thấy toàn là những trái ngược với mình. Nhiệt tình của mình bị rơi vào trong bãi tuyết gió lạnh. Cái chân thực của mình bị lạc vào nơi hoang đường. Trên khắp nẻo đường chiến đấu biết bao nhiêu người đã sai lạc. Quay về, nhìn vào những lối cũ của tiền nhân trong vô vời xa xưa nhưng tỏ rõ. Trên đường quay về, ta thấy có một sức mạnh từ luồng gió đậy vùng dậy thổi bạt dào. Đó là sức mạnh quật khởi, sức mạnh của đường lối Vạn Thắng. Đó là đường lối Việt. Chỉ cần đem những ánh nắng chập chờn từ muôn cõi hợp lại, lọc qua hồn Viêm, trở thành trí thiên tài chưa định sẵn của nòi giống Rồng Tiên sẽ nở thơm ngát trên đài hoa lý tưởng Việt.

C. Ý Nghĩa Chi Tiết

Việc cứu nước, giữ nòi chỉ có nhiệt tâm nhiệt huyết thôi, không đủ. Phải có tài trí lo toan tìm ra đường lối, nghĩa là phải có phương thức, kế hoạch, phương châm cho mọi hành động.

Tác giả nói: Mấy năm trời lên đên, trót đem thân ký thác bên ngoài cổ hương, chẳng quản gì mọi gian lao thử thách miễn sao chóng thành tựu được những nguyện ước của mình. Nhưng khổn nỗi nhiệt tình không gặp được đồng thanh, đồng khí mà toàn là những trái ngược. Bàu nhiệt huyết mà bị rơi vào trong bãi tuyết băng giá, lòng chân thực bị lạc vào cõi hoang đường thì còn gì mâu thuẫn cho bằng. Trên bước đường chiến đấu, nhận thấy biết bao nhiêu người đã sai lạc, bởi họ đã bị tha hóa. Trong khi đó, ta quay trở về con đường "hướng tâm". Nhờ đó mà nhìn rõ được lối cũ do tiền nhân đã khai thác, trông thấy tuy xa vời nhưng rất tỏ rõ những dấu tích từ muôn năm trước kia.

Đường quay về ví như sức mạnh của luồng gió đậy tận xa xăm từ đáy lòng biển cả thổi cuồn cuộn, dồn dập lên mặt tầng, đánh tan những lớp sóng gió hời hợt cùng với bọt bèo, rác rưởi đều bị vùi dập để nhường cho sức mạnh của sóng đậy làm chủ mặt tầng. Sức mạnh sóng đậy là tượng trưng cho sức sống còn Vạn Thắng của dân tộc. Là con đường hướng tâm vận động. Rồi ra, chỉ cần đem những ánh nắng chập chờn từ muôn cõi hợp lại, nghĩa là thu thái lấy những tinh hoa của những nền văn minh từ muôn cõi lại mà lọc lại bằng hồn Viêm để tập đại thành mọi khả năng hiểu biết của loài người, hệ thống hóa thành một triết lý tân kỳ tiến bộ, phù hợp với đường tiến hóa tất nhiên của loài người. Đó là một bộ óc thiên tài đã chưa định sẵn và đã được chất chứa trong hai chữ Rồng Tiên như một đóa kỳ hoa sẽ nở thơm ngát trên đài. Đó là lý tưởng Việt.

D. Bình Luận

Đấu tranh phải vì mục đích. “Vì” hay “cho” ấy phải có cái lẽ chính đáng nằm trong cái lý tưởng tuyệt đối sáng ngời để thực hiện cái mục đích cao đẹp. Người đi tìm đường tất nhiên phải nhắm mục đích để tiến tới. Thí dụ: Muốn chiến đấu để “cứu nước giữ nòi” thì “nước” “nòi” phải là mục đích mà chiến đấu, là đường lối. Đường lối phải đúng đắn, luôn luôn nhắm mục đích mà tiến lên. Giữ đúng, nhắm đúng mà tiến đúng, dù chưa tới sẽ tới. Bằng không tới được thì mình vẫn là người đi trên bước đường quang minh chính đại. Tác giả nói: “*Vết chinh đồ bao nhiêu người sai lạc*”. Họ sai lạc bởi đánh mất mục tiêu, xa rời mục đích. Mắt hoa lên vì những cái hào nhoáng bên ngoài, chân bước đi loạng choạng, cứ thế đi xa mãi trên nẻo đường lạc lõng. Nhìn thấy những bước đi sai lạc của họ giúp cho lòng phản tỉnh của mình thêm vững vàng. Trên bước đường quay về, nhìn thấy càng tỏ rõ dù là xa xăm những lối cũ mà tiền nhân đã khai thác. Ở đây có một sức quật khởi theo định lý sóng đáy, sức vùng dậy cuộn cuộn rất mãnh liệt, đó là đường lối vạm vỡ, tất cả bằng tự chủ của mình. Đãi lọc từ muôn cõi tinh hoa, kết hợp cùng tinh thần dân tộc là tinh hoa Rồng Tiên sẽ nở ra thơm ngát trên đài hoa lý tưởng Việt./.